



Innst. 226 S

(2012–2013)

Innstilling til Stortinget fra utenriks- og forsvarskomiteen

Dokument 8:29 S (2012–2013)

Innstilling fra utenriks- og forsvarskomiteen om representantforslag fra stortingsrepresentantene Borghild Tenden og Trine Skei Grande om en helhetlig gjennomgang av Norges engasjement i Afghanistan

Til Stortinget

Sammendrag

Tilbaketrekningen av soldater fra Afghanistan er i full gang. Etter mer enn sju år med norsk base i Faryab-provinsen i Afghanistan markerte Forsvaret 11. september 2012 overføringen av leiren og sikkerhetsansvaret til afghanske myndigheter. Med dette går Norges engasjement i Afghanistan mot en avslutning, selv om det fortsatt vil være norsk militær tilstedeværelse i landet i årene som kommer – bl.a. i form av transportfly og personell engasjert i opplæring og trening.

Uttrekningen av de norske styrkene fra Faryab-provinsen er en del av NATOs strategi fram mot avslutning av ISAF-operasjonen i 2014. Beslutningen inngår i ISAFs arbeid med å konsentrere innsatsen på færre steder i Afghanistan som et skritt på veien mot at ISAF-operasjonen avsluttes i 2014. Etter 2014 vil Norge bistå i visse rådgivnings- og opplæringsfunksjoner – men etter planen på et betydelig lavere nivå enn i dag – samt støtte driften av de afghanske sikkerhetsstyrkene. I tillegg vil den sivile bistanden fortsette på et høyt nivå.

Til tross for det langvarige norske engasjementet i Afghanistan som allerede har strukket seg over et tiår, samt den brede politiske enigheten omkring dette, er det så langt ikke tatt noe initiativ til en helhetlig og systematisk gjennomgang av Norges enga-

sjement i Afghanistan. Forslagsstillerne mener det er behov for en slik gjennomgang, av flere grunner, både for å gjøre opp status for Norges innsats så langt, eventuelt justere innretningen på innsatsen i fortsettelsen, men særlig for å være bedre forberedt til liknende operasjoner dersom Norge blir bedt om å bidra med styrker utenfor NATOs tradisjonelle kjerneområde i fremtiden.

En slik gjennomgang bør blant annet ha som mandat å evaluere det opprinnelige oppdraget Norge forpliktet seg til – strategisk og operasjonelt, samarbeidet og samordningen mellom sivilt og militært engasjement, sikkerhetssituasjonen for norsk personell og oppfølging av personell etter endt oppdrag mv. Forslagsstillerne mener det er et selvstendig mål at evalueringen som gjøres er helhetlig, dvs. at man ser på alle aspekter knyttet til Norges engasjement i Afghanistan, samt at man fra regjeringens side sikrer uavhengighet i en slik gjennomgang.

Forslagsstillerne har merket seg at det har vært reist innvendinger om at en slik gjennomgang vil være «for tidlig» dersom Norge fortsatt vil ha et visst militært engasjement i Afghanistan, samt at Norges sivile bistandsengasjement vil fortsette på et høyt nivå. Forslagsstillerne mener at det slett ikke er noe hinder å evaluere Norges innsats så langt, da dette kan gi verdifull innsikt i hvordan man kan forbedre Norges engasjement i tiden som kommer. Den sivile delen av Norges tilstedeværelse, som vil utgjøre hoveddelen av Norges engasjement i Afghanistan i tiden framover, vil åpenbart kunne nyte godt av dette.

Videre har det blitt anført som argument mot en slik gjennomgang at dette vil kunne innebære å gi et feil signal overfor de menn og kvinner som tjenestegjør og har tjenestegjort. Forslagsstillerne deler ikke en slik oppfatning – snarere tvert imot. Forslagsstillerne vil understreke at dette representantforslaget blant annet fremmes på grunn av alle innspillene som

har kommet fra dem som «har gjort jobben» i Afghanistan, enten militært eller sivilt, og som har sagt at det er viktig at man får en ordentlig gjennomgang av det oppdraget de har utført.

På denne bakgrunn fremmes følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen legge til rette for igangsettelsen av en uavhengig og helhetlig gjennomgang av Norges engasjement i Afghanistan.»

Komiteens merknader

Komiteen, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Laila Gustavsen, Eva Kristin Hansen, Svein Roald Hansen, Sverre Myrli, Tore Nordtun og Helga Pedersen, fra Fremskrittspartiet, Jan Arild Ellingsen, Morten Høglund, Siv Jensen, Peter N. Myhre og Karin S. Woldseth, fra Høyre, Peter Skovholt Gitmark, Ivar Kristiansen og lederen Ine M. Eriksen Søreide, fra Sosialistisk Venstreparti, Snorre Serigstad Valen, fra Senterpartiet, Lars Peder Brekk, og fra Kristelig Folkeparti, Kjell Arvid Svendsen, viser til representantforslaget der det anmodes om at regjeringen legger til rette for igangsettelse av en uavhengig og helhetlig gjennomgang av Norges engasjement i Afghanistan.

Komiteen deler forslagsstillernes syn på viktigheten av å følge med på utviklingen av, og status på, Norges engasjement i Afghanistan. Komiteen

vil vise til at Stortinget gjennom den årlige Afghanistanredegjørelsen med påfølgende debatt har bidratt til et åpent og kritisk blikk på vårt engasjement, og den brede politiske enighet som således er blitt oppnådd om oppdraget.

Utenriksministeren og forsvarsministeren har i brev til komiteen av 5. februar 2013 redegjort mer detaljert for de ulike målsettinger for det internasjonale samfunn og Norges engasjement i Afghanistan (vedlagt). Komiteen merker seg at det anføres at når transisjonsprosessen med avviklingen av ISAF er sluttført i 2014, vil det være naturlig å komme tilbake til spørsmålet om en gjennomgang av hele innsatsen i Afghanistan. Komiteen slutter seg til denne vurderingen og mener forslagsstillernes intensjon om en helhetlig gjennomgang vil bli ivaretatt.

Komiteens tilråding

Komiteen har for øvrig ingen merknader, viser til representantforslaget og rår Stortinget til å gjøre følgende

vedtak:

Dokument 8:29 S (2012–2013) – representantforslag fra stortingsrepresentantene Borghild Tenden og Trine Skei Grande om en helhetlig gjennomgang av Norges engasjement i Afghanistan – vedlegges protokollen.

Oslo, i utenriks- og forsvarskomiteen, den 6. mars 2013

Ine M. Eriksen Søreide

leder

Sverre Myrli

ordfører

Vedlegg**Brev fra Utenriksdepartementet v/statsråden og Forsvarsdepartementet v/statsråden til utenriks- og forsvarskomiteen, datert 5. februar 2013****Representantforslag 8:29 S (2012-2013) - Afghanistan**

Det vises til likelydende brev til forsvarsministeren og utenriksministeren av 21. januar 2013, der det bes om en uttalelse til Dokument 8:29 S (2012-2013) - representantforslag fra representantene Borghild Tenden (V) og Trine Skei Grande (V) om en helhetlig gjennomgang av Norges engasjement i Afghanistan.

Regjeringen legger stor vekt på løpende kontakt med Stortinget om utviklingen av vår Afghanistanpolitikk. De årlige redegjørelsene med påfølgende debatter, er viktige for utviklingen av vår innsats. Det forblir et overordnet mål å bevare den brede politiske enigheten om oppdraget som stortingsrepresentantene omtaler. Regjeringen vil derfor videreføre praksisen med jevnlig konsultasjoner med Stortinget.

Da Norge, sammen med våre allierte og partnere, engasjerte seg i Afghanistan etter terroraksjonen 11. september 2001, var det klare og overordnede strategiske målet, slik det fremgår av vedtak i FNs Sikkerhetsråd, å unngå at al-Qaida kunne benytte Afghanistan som base for sine terroraksjoner. Vi har også ønsket å bidra til å gi afghanerne et bedre liv. For å nå våre mål har vi arbeidet for økt sikkerhet gjennom et internasjonalt militært engasjement, og oppbygging av afghanske sikkerhetsstyrker.

Varig stabilitet krever også politisk, økonomisk og sosial utvikling. Det er derfor etablert et langsiktig og bredt anlagt utviklingssamarbeid med Afghanistan. Vi har også arbeidet for en politisk løsning, der alle afghanske grupper oppfordres til å fremme sine interesser gjennom en bred nasjonal dialog.

Spørsmålet om vår militære innsats har hatt en effekt, må besvares med et uforbeholdent ja. I løpet av den kommende våren overtar afghanske myndigheter formelt ansvaret for sikkerheten i hele landet. I løpet av de siste ti årene har de internasjonale styrkene nedkjempet al-Qaida, og andre terrororganisasjoner har fått redusert spillerom. De har også bidratt til å ivareta sikkerheten i Afghanistan, og hjulpet landet med å bygge opp egne sikkerhetsstyrker. Det er dermed lagt et godt grunnlag for at Afghanistan på sikt kan ta ansvar for landets og borgernes egen sikkerhet. Mye er også oppnådd med hensyn til oppbygging av en fungerende afghansk stat, med en grunnlov, et lovverk og institusjoner som på en bedre måte ivaretar borgernes behov.

Forsvaret har hatt en løpende gjennomgang av egen planlegging, organisering og gjennomføring av de militære operasjonene i Afghanistan, så vel som

oppfølging av personell som har tjenestegjort i utlandet. Målet er å trekke lærdom og benytte lærdommen i pågående operasjoner, og eventuelt nye militære bidrag.

Dette bidrar til å gjøre den militære innsatsen mer effektiv, i ISAF så vel som i eventuelle påfølgende operasjoner innenfor andre rammer. Samtidig vet vi av erfaring at slike operasjoner varierer svært, og at det er vanskelig å trekke sammenlikninger.

Norges militære innsats er en del av en større internasjonal innsats. Med hensyn til en helhetlig vurdering av de militære operasjonene i Afghanistan, mener regjeringen at det norske militære engasjementet bør ses i sammenheng med andre lands engasjement. Det har også endret karakter i takt med utviklingen på bakken, og vil bli ytterligere endret frem mot og etter avviklingen av ISAF.

Det er naturlig at den militære evalueringsprosessen foretas på et senere tidspunkt, og at den foregår innenfor rammene av NATO. Samtidig gjennomfører Alliansen løpende gjennomganger av erfaringene fra ISAF-operasjonen, bl.a. i form av halvårslige «Periodic Mission Reviews».

I den fasen vi nå er på vei inn i, får sivil bistand en mer fremtredende posisjon. Innenfor rammen av en helhetlig og strategisk tilnærming, har Norge hele tiden opprettholdt et klart skille mellom sivil og militær innsats. Dette vil gjøre det lettere å videreføre bistanden på et høyt nivå, selv om den militære innsatsen trappes ned.

Denne tilnærmingen er reflektert i den strategiske samarbeidsavtalen president Karzai og statsminister Stoltenberg har undertegnet i Oslo 5. februar i år, og som danner grunnlaget for det langsiktige samarbeidet mellom våre to land.

Det er et overordnet mål å sikre at de ressurser som er disponert for bruk i Afghanistan til enhver tid benyttes på en best mulig måte. Alle deler av vår sivile innsats gjennomgås derfor fortløpende. Blant annet ble den norske bistandsinnsatsen gjennom ti år gjenstand for en uavhengig evaluering i fjor.

Samlet sett gir disse gjennomgangene et godt inntrykk av hvordan den sivile bistanden gjennomføres, hvilke svakheter som må rettes på, og hvilke tilpasninger som må gjøres.

Utformingen av bistanden skjer i nært samarbeid med afghanske myndigheter og andre giverland. Norge var en aktiv deltaker i den internasjonale debatten forut for de internasjonale Afghanistan-konferansene i Istanbul og Bonn i 2011, Kabul og Tokyo

i 2012, og NATOs toppmøte i Chicago i 2012. Disse møtene fastla de samlede rammene for det internasjonale samfunnets bistand til Afghanistan i tidsrommet etter avslutningen av ISAF-operasjonen neste år, og Afghanistans egne forpliktelser i den sammenheng.

Vi må ha et langsiktig perspektiv på den politiske, sosiale og økonomiske utviklingen i landet. Vi vil fortsette å legge vekt på at vår Afghanistan-innsats vurderes kontinuerlig i lys av utviklingen. Vi er i løpende dialog med både afghanske myndigheter og

allierte, partnere og nærstående land om hvordan vi best kan bidra til å bygge et stabilt og sikkert Afghanistan.

Selv om vi går mot avvikling av ISAF, vil transisjonsprosessen ikke være slutført før ved utgangen av 2014. Overføring av sikkerhetsansvar i noen av de mest krevende og vanskelige områdene i øst og sør gjenstår. Når dette er gjennomført, er det naturlig å komme tilbake til spørsmålet om en gjennomgang av hele innsatsen i Afghanistan.